

АЛГОРИТМИ ПРОЦЕДУР СЕРТИФІКАЦІЇ ДОРОЖНІХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ І ЗАПАСНИХ ЧАСТИН ДО НИХ

В. Мартиненко, заступник начальника відділу,
ДП «Запоріжжястандартметрологія», м. Запоріжжя

АЛГОРИТМЫ ПРОЦЕДУР СЕРТИФИКАЦИИ ДОРОЖНЫХ ТРАНСПОРТНЫХ СРЕДСТВ И ЗАПАСНЫХ ЧАСТЕЙ К НИМ

В. Мартыненко, заместитель начальника отдела,
ГП «Запорожжестандартметрология», г. Запорожье

ALGORITHMS FOR CERTIFICATION PROCEDURES OF ROAD VEHICLES AND SPARE PARTS FOR THEM

V. Martynenko, Department Deputy Head,

«Zaporizhzhia standartmetrologia» State Enterprise, Zaporizhzhia

Автомобільна та мотоциклетна техніка різних класів, категорій, призначення, а також причепа до них і автобуси належать до дорожніх транспортних засобів, які є об'єктами підвищеної небезпеки з точки зору охорони життя, здоров'я громадян та безпеки навколишнього середовища. Тому в усіх розвинених країнах світу і державах Європейської Союзу, зокрема, впроваджено різні системи сертифікації ДТЗ або процедури так званого «Офіційного затвердження типу транспортного засобу» (або «Схвалення типу»).

У національній системі сертифікації УкрСЕПРО застосовуються наведені нижче схеми сертифікації ДТЗ і запчастин до них.

1. *Сертифікація продукції, що виробляється серійно* (як вітчизняними, так і закордонними виробниками).

При цьому можуть використовуватися різні схеми сертифікації, які визначаються органом із сертифікації (ОС) за узгодженням із замовником залежно

У статті розглянуто основні питання організації та проведення сертифікації дорожньо-транспортних засобів (ДТЗ) і запасних частин до них у системі УкрСЕПРО вітчизняних виробників, а також процедура визнання сертифікатів закордонних виробників.

від таких чинників, як бажання замовника, техніко-економічні показники і можливості підприємства-виробника, наявність у нього задокументованої та сертифікованої системи якості, яка функціонує, стадія життєвого циклу продукції (поставлення на виробництво, розгорнуте виробництво або його майбутнє закінчення тощо):

- 1.1. *Аналіз документів;*
- 1.2. *Обстеження виробництва (комісією ОС);*
- 1.3. *Атестація виробництва з видачею атестату виробництва;*

- 1.4. *Сертифікація (оцінювання) системи якості.*

Під час застосування будь-якої із цих схем обов'язково проводяться сертифікаційні випробування відібраних зразків продукції виключно в акредитованих у системі УкрСЕПРО випробувальних лабораторіях (центрах) — ВЛ (ВЦ) або в обґрунтованих випадках визнаються протоколи випробувань, проведених в інших (наприклад закордонних) ВЛ (ВЦ). ►

Залежно від обраної схеми відрізняються і терміни дії сертифікатів відповідності, що відповідно видаються до одного, двох, трьох і п'яти років. Дія сертифікатів відповідності поширюється на всю продукцію, наведену у сертифікаті і випущену в період його дії, з урахуванням гарантійного терміну її зберігання.

2. *Сертифікація партій продукції* (як вітчизняного, так і закордонного виробництва).

Дія такого сертифіката відповідності поширюється тільки на кожну конкретну партію продукції, і в ньому обов'язково зазначаються обсяг партії, ідентифікаційні номери ДТЗ, номери товаросупроводжувальних документів на партію. Сертифікат видається на підставі протоколу(ів) випробувань зразків продукції, відібраних від заявленої на сертифікацію партії в порядку і в кількості, встановлених ОС згідно з вимогами нормативних документів на продукцію, наведених у переліку [1].

3. *Визнання сертифікатів (знаків) відповідності та протоколів випробувань, виданих на продукцію, що сертифікується, за кордоном.*

У випадку застосування цієї схеми сертифікації може видаватися «Свідоцтво про визнання» закордонного сертифіката (у випадку його повного визнання — без застосування додаткових процедур сертифікації) або «Сертифікат відповідності» (у випадку його часткового визнання — із застосуванням додаткових процедур сертифікації та/або сертифікаційних випробувань) [2].

У загальному вигляді алгоритм процесу сертифікації партії ДТЗ (нових) згідно з [2] в ОС ДП «Запоріжжястандартметрологія» представлено у табл. 1.

Слід зауважити, що перелік нормативних документів, за якими проводиться сертифікація в Україні, є достатньо стислим. Зокрема, під час сертифікації автомобілів різних класів і категорій застосовується приблизно десяток нормативних документів «плюс-мінус» декілька специфічних стандартів, наприклад для автобусів. Це пов'язано з обмеженими можливостями перевірки виконання цих стандартів випробувальними лабораторіями, акредитованими у системі УкрСЕПРО. Хоча їхня загальна кількість перевищує розумну межу, реальні випробування, а не «на папері», можуть проводити здебільшого ті лабораторії, які безпосередньо пов'язані з автовиробниками, мають штат працівників, добре обізнаних у теорії і практиці автомобілебудування і постійно займаються різноманітними випробуваннями для потреб виробництва.

Але, на жаль, за 20 років незалежності України жодний уряд не вважав за необхідне хоча б оголосити курс на будівництво нових потужностей чи розширення та капітальну модернізацію повністю власної і незалежної автомобільної промисловості, яка визначає економічний рівень будь-якої розвиненої країни. Зауважимо, що навіть прихід на Запорізький

автомобілебудівний завод корейської корпорації DAEWOO Motor Co як «стратегічного інвестора» був досить недовготривалим. ЗАЗ згорнув виробництво останньої моделі вітчизняного і водночас «народного» автомобіля, а практично на всіх автозаводах, що діють, освоюються здебільшого складальні проекти з комплектуючих виробів, що надходять ззовні.

Процес оцінювання відповідності автотехніки за кордоном, зокрема у країнах ЄС, має деякі принципові відмінності від прийнятого в УкрСЕПРО. Наприклад, аналогічно до авіабудування, де до початку серійного виробництва нового літака його дослідні зразки мають пройти всебічні випробування і на підставі їхніх позитивних результатів отримати акт приймальної (державної) комісії та «Сертифікат льотної придатності» у Міжнародному авіаційному комітеті, передсерійні зразки автомобілів та їхніх складових частин також проходять всебічні випробування в акредитованих і нотифікованих належним чином випробувальних центрах (національних або закордонних). При цьому кількість нормативних документів (Правила ЄЕК ООН та/або Директиви ЄС або інші національні та міждержавні стандарти), на відповідність яким проводяться випробування, становить *декілька десятків*. На підставі протоколів випробувань і докладних технічних описів уповноважені адміністративні органи країн, що приєдналися до Женевської угоди 1958 року (ці органи переважно належать до міністерств транспорту), видають на заявлений тип ДТЗ, його модифікації та версії так зване «Офіційне затвердження типу транспортного засобу». Цей процес часто називається «омологацією» транспортного засобу або якоїсь із його складових частин.

У багатьох країнах зазначене вище «Офіційне затвердження типу» видається на необмежений термін, аж до внесення до конструкції або комплектації ДТЗ суттєвих змін, які впливають на сертифіковані параметри, або до зняття цього транспортного засобу з виробництва.

Переліки типів ДТЗ, що пройшли «омологацію» в якійсь із країн, разом із відповідними офіційними затвердженнями розсилаються за встановленими процедурами до адміністративних органів інших країн — учасниць Женевської угоди. Для митних та реєстраційних органів цих країн зазначені документи є підставою для допуску транспортних засобів до ввезення та експлуатації.

Зрозуміло, що у цих процесах усі витрати на «омологацію» несе сам виробник продукції, або, у випадку її проведення за кордоном, — повністю або частково його уповноважений дилер чи дистриб'ютор у цій країні.

Натомість в Україні через малу кількість вітчизняних виробників лівову частку загальних витрат на сертифікацію несе покупець продукції.

Таблиця 1

Замовник	Орган із сертифікації	
	Вхідні документи	Виконавець Вихідні документи
<p>Заявка на сертифікацію (форма дод. 1 до «Правил обов'язкової сертифікації ДТЗ...» (Ф10.ІС.09) і комплект товаросупровідних документів:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ документ про підтвердження права власності (договір купівлі-продажу, довідка-рахунок, інвойс, дарча тощо, контракт (для юридичних осіб); ▪ паспорт ДТЗ (за умови наявності); ▪ провізний документ (товарно-транспортна накладна (ТТН, СМР), замовлення-наряд (ЗН) — у випадку, коли ДТЗ б/к транспортується не своїм власним ходом); ▪ повідомлення про транспортне переміщення (ПТП); ▪ акт митного огляду ДТЗ, митна декларація (для фізичних осіб) (або ПП, АД, УАД); ▪ сертифікат відповідності ДТЗ у країнах ЄС, виданий виробником, або «Схвалення типу транспортного засобу», видане адмінорганом країни — учасниці Женевської угоди 1958 року (за умови наявності); ▪ паспорт, ідентифікаційний код — для фізичних осіб, копія свідоцтва платника ПДВ — для організацій; Доручення (нотаріальна довіреність) — коли замовник діє від імені власника ДТЗ; ▪ інші документи (на вимогу ОС) 	Копіювання документів або звірення копій документів із оригіналами	Відповідальний за діловодство або виконавець у відділі
	Розгляд заявки й аналіз супровідних документів	Начальник відділу або його заступник
	Візування заявки і призначення відповідального виконавця у відділі	Канцелярія Відповідальний за діловодство
	Реєстрація заявки	Журнал реєстрації заявок у відділі
	Підготовка до укладання, візування та підписання договору із замовником на проведення робіт із сертифікації	Виконавець Керівництво відділу та ОС Договір
	Визначення схеми сертифікації, закордонних сертифікатів відповідності (або Схвалення типу ТЗ), які можуть бути визнані	Виконавець Керівництво відділу та ОС
	Розгляд та прийняття рішення ОС за заявою на сертифікацію	Рішення за заявою
	Видача замовнику рахунку на передоплату	Відповідальний за діловодство або виконавець у відділі Бухгалтерія Рахунок на проведення оплати
	Відбір зразків ДТЗ для випробувань та їх ідентифікація	Виконавець Акт відбору зразків Акт ідентифікації
	Прийняття зразків ДТЗ, перевірка та випробування ДТЗ	ВЦ (ВЛ), визначений рішенням ОС Протокол випробувань
Аналіз одержаних результатів, протоколів раніше проведених випробувань та прийняття рішення про можливість видачі (або відмову щодо видачі) сертифіката відповідності	Виконавець Керівництво відділу та ОС Рішення ОС про можливість (або відмову) видачі сертифіката	
Підготовка на АРМ проекту сертифіката, подання до Реєстру УкрСЕПРО	Виконавець Відділ ІТКД та УЯ	
Отримання реєстраційного номеру, друкування, візування та подання сертифіката на підпис	Відділ ІТКД та УЯ Виконавець Керівництво відділу Сертифікат відповідності Акт здачі-приймання робіт	

ЛІТЕРАТУРА

1. Перелік продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні, затв. наказом Держспоживстандарту України від 01.02.2005 № 28 (в останній редакції, внесений наказом Держспоживстандарту України від 15.12.2006 № 353, зі змінами згідно з наказом від 24.02.2009 № 80).
2. Правила обов'язкової сертифікації дорожніх транспортних засобів, їх складових та приладдя, затв. наказом Держстандарту від 17.01.1997 № 23, зареєстр. у Мін'юсті України 11.02.1997 за № 29/1833 (із останніми змінами та доповненнями, затвердженими наказом Держстандарту від 25.01.2002 № 48). ■